

Asia: VN/1227/2024

Hallituksen esitys jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Osaamistiedot

Onko ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus katsoo, että lainkohdissa ja -teksteissä voisi enemmän sekä painottaa että huomioida palvelun luonnetta yksilöille vapaaehtoisena urasuunnittelupalveluna. Eryteisesti henkilötietojen käytön näkökulmasta palvelun tulisi tuntua yksilölle luotettavalta ja houkuttevalta: liian monimutkainen suostumusten antaminen voi saada yksilöt karttamaan palvelua, jonka käyttö ei ole velvoittavaa. Palvelun tulisi hyödyntää ainoastaan yksilöiden tiedoista kertyvää anonymisoitua dataa. Tämä olisi helpommin ja ymmärrettävästi viestittävässä käyttäjille.

Erytisten henkilötietojen osalta yksilön osaamisprofiiliin ei tulisi tallettaa tietoja terveydentilasta. Vaikka ne olisivatkin yksilön itsensä hallinnoitavissa omadata-periaatteella, yksilöiden digitaaliset vaihtelevat ja ymmärrys siitä, mitä on mahdollisesti jakamassa suostumuksellaan palvelusta ulospäin (vaikkapa uraohjaajalle tai työvoimaviranomaiselle), vaihtelee myös. Olisiko teknisesti toteutettavissa kirjautuneille käyttäjille sellainen uravaihtoehtojen esittäminen, jossa yksilö valitsee ennen palvelun esittämiä tuloksia valikosta omat rajoitteensa ja reunaehdotensa? Nämä muokkaisivat vaihtoehtojen näkymää, mutta eivät tallentuisi. Harrastustietojen tallentaminen saattaa olla tarpeen osaamisen määrittelyssä, jollei olisi vain yksinkertaisemmin mahdollista etsiä harrastuksiin kytkeytyviä, esim. ESCO-luokiteltuja osaamisia ja valita niitä, ilman että tieto harrastuksesta itsessään tallentuu palveluun.

Laissa, sen teksteissä ja perusteluissa korostuvat lapset ja nuoret, oppilaat ja opiskelijat. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toivoo, että Osaamispolku toimii kaikkia työkäisiä palvelevana urasuunnittelun tukena. Lain teksteissä tulisi huomioida työkäiset, myös työssä olevat, nykyistä kattavammin. Näkökulmina myös työllistyminen sekä työuran aikaiset siirtymät, esimerkiksi työstä työhön, tulisi huomioida selkeämmin. Vaikka Osaamispolku tarjoaa yksilölle näkymän osaamisen kehittämisen tarpeisiin, tarjoaa se myös kattavan, yksilöä voimaannuttavan ja vahvistavan näkymän nykyiseen moninaiseen osaamiseen ja sen hyödyntämiseen työelämässä.

Onko teillä huomioita osaamistietojen hyödyntämismahdollisuuksista ja reunaehdoista pykälissä 7 ja 8?

On tärkeää huolehtia, että tietojen anonymisointi onnistuu ja sitä kautta saadaan täysin uudenlaista dataa yksilöiden urasuunnittelusta, osaamisesta, kiinnostuksen kohteista, tulevaisuuden tavoitteista ja laajemmin urasuunnittelutaidoista kansallisen tiedolla johtamisen tarpeisiin. Esimerkiksi elinikäisen ohjauksen strategiassa on tunnistettu tarve vahvistaa tiedolla johtamista, mutta tietolähteitä on tarpeen kehittää. Palvelu tarjoaisi uudenlaisen tietolähteen.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle jää epäselväksi, mihin ei-anonymisoituja henkilötietoja voitaisiin tarvita (pykälä 8, suostumuksen edellytykset). ELY-keskus on edellä lausunnossaan arvioinut, että liian monimutkainen suostumusten antaminen voi saada yksilöt karttamaan palvelua, jonka käyttö ei ole velvoittavaa. Siksi ehdotetaan, että palvelu hyödyntää ainoastaan yksilöiden tiedoista kertyvää massadataa (anonymisoitua dataa).

Muita huomioita ehdotetusta osaamistietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Lakiehdotuksesta ei käy ilmi, kuinka kauan yksilön osaamisprofiili säilyy palvelussa. Saako yksilö palvelulta muistutusviestejä osaamisprofiilin olemassaolosta ja päivitystarpeista? Milloin muistutusviesti saataisiin suhteessa osaamisprofiilitietojen ensimmäiseen täyttämiseen?

Koulutustarjonnan tiedot

Onko opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan on epäselvää, miten työvoimapalvelujen järjestämislaissa tarkoitetut valmennukset saadaan Osaamispolku-palveluun näkyville. Tällä hetkellä valmennuksia (uravalmennus, työnhakuvalmennus, työhönvalmennus) ei ilmoiteta valtakunnallisesti Työmarkkinatorilla kuten työvoimakoulutukset, vaan esim. alueellisen TE-toimiston omassa tapahtumakalenterissa tai muulla tavoin. Vuoden 2025 alusta työvoimapalvelujen järjestämislain mukaisia tai työllisyysalueen muutoin järjestämiä palveluja voi olla jatkossa esimerkiksi työllisyysalueen kuntien omilla verkkosivuilla. Olisiko KEHA-keskuksella tähän jokin ratkaisu ja valmis integraatio? Työvoimaviranomaisilla on kohtuuton työ ilmoittaa yksittäiset valmennukset (esim. 3-5 pv mittaiset lukuisat kokonaisuudet) esimerkiksi työllisyyspalveluiden sivuilla ja tapahtumakalenterissa ja vielä erikseen Osaamispolussa.

Onko palveluun sisällytettävä, pykälien 22 b ja 22 c mukainen koulutustarjonta tarkoituksenmukainen?

Kyllä. Yksilön kannalta olisi hyödyllistä, että koulutustarjonnan tietovaranto sisältäisi kaiken mahdollisen koulutus- ja valmennustarjonnan. Myös maksullisia koulutuksia yksityisiltä koulutuksentarjoajilta. Maksullisuuden tulisi olla selkeästi näkyvissä. On kuitenkin aloja ja ammatteja, joilla ei ole juurikaan tai ei lainkaan maksutonta koulutustarjontaa. On yksilölle hämmentävää, jos palvelusta ei löydy koulutustarjontaa kattavasti. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kannattaa mm. Poliisiammattikorkeakoulun, Pelastusopiston ym. koulutustietojen lisäämistä palveluun. Vapaaehtoisesti tallennettava koulutustarjonta on tärkeä lisä. Jotpan rahoittamien ja

kilpailuttamien koulutusten ja osaamispalveluiden osalta olisi syytä selkeyttää tallentamisroolia ko. koulutusten ja osaamispalveluiden järjestäjien kanssa siten, että tallentaminen sovitaan pääsääntöisesti palvelun järjestäjien vastuulle moninkertaisen työn vähentämiseksi.

22d §:n kirjaukset vastuusta tietojen täsmällisyydestä ovat erittäin olennaisia ja kannatettavia.

Muita huomioita ehdotetusta koulutustarjonnan tietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Ei muita huomioita.

Muita huomioita

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Luvussa 4.2.3.2 lähdetään liikkeelle lapsista ja nuorista, viitataan vammaisiin, mutta työikäisistä on hyvin vähän mainintoja. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mielestä lakiesityksessä tulisi kuvata palvelun vaikutuksia työikäisiin laajemmin. Esimerkiksi olisi syytä nostaa esiin ILO:n yleissopimus 142, jonka Suomi on hyväksynyt. Artiklan 3 mukaan jäsenvaltiot laajentavat ammatinvalinnanohjausjärjestelmäänsä kaikille lapsille, nuorille ja aikuisille. Sopimuksen solmimisvuonna 1975 ei vielä puhuttu urasuunnittelusta ja sen ohjauksesta, mutta sisältö viittaa urasuunnitteluun, valintoihin ja päätöksentekoon sekä niihin liittyviin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin. Osaamispolku-palvelu tukee tämän sopimuksen täytäntöönpanoa digitaalisen palvelun keinoin. Lisäksi luvussa mainitaan esimerkiksi ikääntyneet tai osatyökykyiset, mutta ihan kaikilla työssä olevilla aikuisilla on ILO:n yleissopimuksen mukaan oikeus saada tietoa, neuvontaa ja ohjausta urasuunnitteluun. Tällä hetkellä työssä olevat aikuiset eivät tiedä, mistä urasuunnittelun tukea voisi saada omaan tilanteeseen. Osaamispolku-palvelu tuo tähän uuden, luotettavan, maksuttoman palvelun kaikkien saataville.

Luvun 5.1. ensimmäisessä kappaleessa kuvataan hakeutumispalveluita. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus katsoo, että Osaamispolku on ensisijaisesti urasuunnittelupalvelu, ei hakeutumispalvelu. Työpaikan hakeminen tapahtuu Työmarkkinatorilla tai muualla julkaistun työpaikkailmoituksen ohjeiden mukaan, opintoihin hakeminen tapahtuu Opintopolun ja myöhemmin myös Opin.fi – palvelun kautta. Olisiko parempi tässä kohtaa puhua urasuunnittelupalvelusta sekaannuksen välttämiseksi?

Oja Teea
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus